

(פח) אין תקנה (טז) למחוק התג לתקן האות, משום דהוי כחק (טז) תוכות: יח. * מ"ם פתוחה (ע) שגדבק פתיחתה (עא) * ונסתמה אין מועיל לגר הדבק (עב) ולפתחה, משום דהוי (עג) כחק תוכות. (עד) ומה תקנתה, שיגדר * כל התרטום ותשאר (עה) בצורת גו"ן כפופה, ואחר כך יכתב מה שגדר.

פ תשובת הרא"ש בלל
ה ספר התורה ומצוות
וסימניו. צ מבאר
החשובות
המקובלות לתקנתו סימן
רלו וכן הורה מהר"ר לוי בנח.

באר היטב

(טז) תוכות, ודוקא חזיקה פוסלת בו, אבל אם כתב ר"ש חמה לר"ת ורצה להוסיף עליו דיו ולעשותו עגל דההרי ריש, וכן בעשה ר"ש במקום דל"ת, נש

באר הגולה

יח * מ"ם פתוחה שגדבק. עין במשנה ברורה שכתב בדין נדבק כחוט השנייה ודל"ת בדין ה"א. ויותר נראה לעניינת דעתו לומר דאפילו המקלין בדין ה', כמבאר בבית יוסף לקמן בסימן לו, מודים בזה, דהרי על כל פנים מ"ם סתום הוא, ומה לי אם הסתיימה דקה או עבה, ולשם ראיהם הוא מדאמר המגדל תינא לספרי דוקא ודל"ת לברכה דה"א, משמע דהוא רק למצוה בעלמא, אבל עצם תמונת ה"א אין צריך לתלות בהצנע, ואף על פי כן לא דמי לת"ת, כמו שכתב הגר"א לקמן בבאורו, או כמו שכתב הרשב"א הנדפס מחדש על מנחות, עין שם, מה שאין כן במ"ם דאין לנו שום ראיה לקראו מ"ם פתוחה על ד"י שהסתיימה היא דקה: * ונסתמה. עין בשי"א אכן הענין בסימן קכה סעיף ד שכתב, ודוקא שנסתם המ"ם אחר שנגמר, אבל אם סתם המ"ם קדם הגמר, בזה יכול לגרר הסתום, כיון שצריך להוסיף בהצנע המשפעת כמין יו"ה, על כן יגדר תחלה הדבוק ואחר כך יגמר, עין שם. ונראה דלפי דעת הרד"ק שכתבנו במשנה ברורה בסעיף קטן (סח) [סו] גם כן יש להתמיר: * כל התרטום. נראה לי פשוט ודוקא שגדבק בשם כתיבת התרטום,

ורוצה עתה לגמר האות, בזה יש דעות בין הפוסקים, דהרד"ק סובר דלא מהני, דסבירא לה דכ"ת שגפלה השפה על מקצת האות תבטל ממנו שם כתיבה והוי כחזקתה בעלמא, ומה מהני אף אם יגמר האות על ד"י כתיבה, וכל שכן אם נפלה על הקלף טפת דיו ממש ונעשה כמין תצי אות דלא שרי להשלים האות על ד"י כתיבה, והבית יוסף ותרמ"א ופאכר הענין בסימן קכה סעיף ד מקלין אפילו בזה הדין האחרון וסוברין דלא מקרי חק תוכות אלא כשגמר האות על ד"י חזקה, אף (טז) האחרונים מצדדן להתמיר בזה הדין האחרון, אם לא שמושלך (טז) השפת דיו הלקה ומזיקה במקום למקום עד שעושה ממנה אות שלם, דזה הוי כתיבה: (פח) אין תקנה. פירוש, על ד"י המתיקה אין תקנה, אבל מחר להוסיף ד"י ולעשותו עגל. וכן אם טעה וכתב ר"ש במקום דלת וכך במקום בית והוי אותיות עבין, אין תקנה שייגרר ויצמידן בתמונת דלת ובית, אבל (טז) מחר להוסיף עליהן ד"י ולעשותן בתמונת ד' וב', וכן אם טעה וכתב במקום וי"ן נ"ן פשוטה, אין תקנה שייגרר ויצמידו על וי"ן, דזה הוי חק תוכות ממש, אלא צריך למחוק לגמרי. וכן אם טעה וכתב (טז) ה"א במקום דלת, אין תקנה לגרר רגל של ה"א וישאר דלת, דדומה לסמ"ך ובית שנפלה טפת דיו שם ונתקלקלה תמונתו על ד"י זה דלא מהני גרידת השפה, משום דאין עושה מעשה בגוף האות, והכי נמי כהאי גוונא, אלא צריך לגרר גם כן קצת הגג עד שישאר כמו וי"ן, או לגרר (טז) ה"ה עד שלא ישאר צורת ד' עליו, ואחר כך יתקנו. (טז) כללא דמלתא, גורר לא מהני להיות כתיבה בכך ומקרי חק תוכות, אבל כותב מהני, שבעבה האות מדל"ת ר"ש, או מרי"ש ד' שכותב התג. ולענין שלא כסדרן נהפוך הוא, גורר כשר, כגון בדבוק אות לאות וכלקמן, דזה לא מקרי מעשה בגוף האות, וכתב פסול. ומה שהתירו להוסיף דיו ולהצמידו על תמונתו, (טז) הינו, כשלא כתב האותיות שאחר זה: (סא) למחוק התג. ואפילו אם אחר כך ימשך גם כן גגו ותחתיתו של הכ' (טז) לא מהני, דכלאו הכי צורתה עליה: יח (ע) שגדבק. ואם פוסל בזה נגיעה דקה כחוט השנייה, עין מה שכתבנו לקמן לענין ה"א וצין בבאור הלכה: (עא) ונסתמה. והוי כמ"ם סתום שמקומו רק בסוף תבה ולא באמצעיתה, (טז) וכן כל אותיות מצפ"ן הכפולין בא"ב כותב את הראשונות בתחלת התבה ובאמצעיתה והאחרונות בסוף, ואם טעה פסול: (עב) ולפתחה. והוא הדין שאר אותיות שנתקלקלה תמונתם בעת הכתיבה או אחר כך, ועל ד"י הגרירה יצמדו על תמונתם, כגון ד' שהמשיך רגלו ודומה לך' פשוטה וכל כהאי גוונא, אין מועיל להן גרירה, כיון שאינו עושה מעשה בגוף האות הנשאר, אלא ימתק רגלו, וכנ"ל בסעיף קטן סח, ואחר כך יתקנו. והוא הדין דמהני בזה אם המשיך גגו של האות לרחבה עד שנגררה לכל שהוא ד', אבל לעיל בכתב ה"א במקום ד', דכתבנו שם דצריך גם כן למחוק רגל הד' או גגו מלבד רגל רגל הה"א, (טז) לא מהני עצה זו דהמשכת גג הד', דהרי כלאו הכי צורתו עליו, לכן לא מקרי זה שום תקן: (עג) כחק תוכות. דכגון האות אין עושה שום מעשה, אלא גורר הסתיימה. והוא הדין אם טעה (טז) וכתב ח' במקום ב' וזי"ן, אין מועיל לגרר הגג לבד מהן טעמא, אלא צריך לגררם עד שישלם מתמונתם. וכן אם טעה ועשה כ' פשוטה למעלה כעין דל"ת, שלפי דעת הרבה מן הפוסקים היא פסולה, כמו שביאר לקמן בסימן לו, גם כן אין מועיל (טז) לגרר התג ולעשותה עגלה, דהוי חק תוכות, אלא יוסיף עליה דיו ויעשה עגלה. ונראה (טז) דלא מעכב שלא כסדרן בתקן זה, דכלאו הכי צורתה עליה: (עד) ומה תקנתה. כל שכתוב בסעיף זה שיש תקנה, הינו, קדם שכתב אות שאחריו, דאי לא הכי פסול בתפילין ומזוזות דכעין בהן כסדרן דוקא, לבד מהכיבא שנקבאר בהד"א דלא מעכב בזה כסדרן: (עה) בצורת גו"ן כפופה. כי כתיבת המ' פתוחה הוא בשתי כתיבות, דהינו בתחלה כותבין כמו גו"ן כפופה ואחר כך תולין בצדה כמו וי"ן, ואם כן כל שנעשה הפסול בו דהינו הוי צריך לגרר כלו, אבל הנו"ן שנכתב בהכשר אין צריך לגררו, והוא הדין בכל אות שנכתב בשתי כתיבות, כגון ג' וכו' וצא בו, ונעשה פסול בכתיבה אחת, (טז) אין צריך לגרר רק אותה, לאפוקי ברי"ש שעשה כמין ד', דבפסעם אחת נכתב הכל בפסול, צריך הכל לגרר:

שער הציור

(עג) משע"י יח: (עג) עלת המיד ופרי חדש באבן העזר בסימן קכה, ופרי מגדים באש"ל אברכים סבב גם כן דיוש מהמדיין, דהגיה שם לא שכן לקאן: (עד) פשוט דנה לא הוי כתב על גבי כתב, ועין בבאור הלכה: (עז) אפילו הטמ"ק וכו' שכתב בבית יוסף: (זא) דפרי מגדים באש"ל אברכים בשם הש"י באבן העזר ונזאנ"ר עיקרא אינו כחזיוני ונעז שאר אחרונים בסתמי תשובה אכן הענין סתם קבה סעיף ד: (זב) ש"י באבן העזר מוכח מה דפרי מגדים: (זג) ש"י ופרי מגדים: (זד) פרי מגדים באש"ל אברכים ונמשצעות וזב) סתם מן שיע"י קטן יז: (זח) פירוש כלו, דאי לא הוי שם ד' עליו כנ"ל בסעיף טו, פרי מגדים באש"ל אברכים בדיוני צורת אותיות בסימן לב אות ד: (זט) פרי מגדים: (זכ) פרי מגדים בסתמי תשובה לסימן לב: יח (פד) פוסק טורפים ובאור הגר"א: (פה) פרי מגדים בסימן לב באש"ל אברכים בדיוני צורת אותיות אות ד: (פו) פרי מגדים באש"ל אברכים ונמשצעות וזב) בשם הבית שמואל סעיף קטן כו: (פז) מנ אברכים בסעיף קטן כו: (פח) פרי מגדים באש"ל אברכים שם אות ד: (פט) ש"י: